

Presentació¹

1. Amb una gran satisfacció presentem aquí el núm. 6 de la nostra publicació *Crítica Penal y Poder* (CPyP), en aquesta ocasió, amb un nodrit contingut d'articles, estudis, assajos, resultats d'investigacions i recensions d'obres que pensem importants i interessants per a la seva divulgació. Tota això mostra que, malgrat als temps crítics que vivim i malgrat alguns havien pronosticat la fi de la història, la mort de les ideologies i la defunció del pensament crític, aquest afortunadament no ha mort sinó que està en condicions d'oferir rics anàlisis del present i investigacions rigoroses. Fem una breu presentació del contingut per a remetre als lectors els treballs que s'anuncien.

Des de distints racons de la geografia, i començant per les contribucions que provenen d'Amèrica Llatina, el present número conté les aportacions de Keymer Avila que efectua un repàs entorn a l'altra cara de certes campanyes securitàries de Veneçuela. Així mateix, Juan Iosa, presenta el seu treball sobre el domini territorial com a requisit de l'element polític en la definició del crims contra la humanitat, realitzant un anàlisi enfocat a la qualificació jurídica dels actes de al Esquerra armada a Argentina de la dècada del seixanta i setanta. Per la seva banda, l'assaig de Karina Mouzo efectua un repàs por les preteses “noves” orientacions penitenciàries en el discurs resocializador també a Argentina però en temps contemporanis. Finalment, Ezequiel Kostenwein aporta unes interessants propostes per una “criminologia menor” que mereixen una particular atenció en ordre a la constant problemàtica conceptual de tal disciplina.

El paisatge punitiu de tradició britànica (i nortamericana) és examinat por Leonidas Cheliotis, en el seu assaig titulat Governar a través del mirall. Neoliberalisme, gerencialisme i psico-política del control de la desviació, amb un interessant desenvolupament que combina una perspectiva psicoanalítica amb les contribucions pròpies de l'economia política de càstig contemporani.

Des d'Espanya Antonio Madrid efectua una investigació quantitativa i qualitativa dels indults concebuts pel Govern espanyol durant 2012 recordant com l'acte d'indultar és una característica del poder sobirà, una expressió del dret de gràcia, és a dir, d'una reserva del l'exercici de poder sobre la vida dels súbdits. Per acabar, des d'Itàlia, però també enfocat en la realitat espanyola Luca Queirolo Palmas examina la denominada “ma dreta” de l'Estat en

¹ Traducció a càrrec de Aura Roig

el tractament de les anomenades bandes juvenils que en les darreres dècades han promogut polítiques assistencials i punitives analitzades per l'autor.

El número es completa en la secció de Recensions amb el comentari d'importants obres com són *Cárceles en llamas. El movimiento de presos sociales en la transición*, de César Lorenzo Rubio (Editorial Virus, Barcelona 2013); *La economía del bien común*, de Christian Felber, (Editorial Deusto, Barcelona 2012); *Crítica de la violencia*, de Walter Benjamin (Biblioteca Nueva, Madrid 2010) i de la Revista de publicació periòdica *Nova Criminis. Visiones Criminológicas de la Justicia Penal*, de la Facultat de Ciències Jurídiques i Socials de la Universitat Central de Xile.

Amb aquests materials creiem que estem en condicions d'oferir als eventuais lectors de *CPyP* un ric *corpus* fidel a línia editorial de la nostra Revista. En aquest punt, una menció molt especial mereix el record de dos grans intel·lectuals, mestres d'algun de nosaltres, que ens han deixat en els últims mesos. La mort de Jock Young primer i la de Winfried Hassemer després, no sols suposa una gran pèrdua per a la cultura britànica i alemanya, respectivament, sinó per a tota una generació d'estudis crítics de l'anomenada "qüestió criminal". Oferim el present número com un *In Memoriam* d'ambdós amb el ferma compromís de mantenir sana aquella imaginació que reclamaren i que hem de seguir alimentant en el present per les raons que a continuació s'expressaran.

2. És evident que bufen vents que porten ressonos d'un autoritarisme que és conegut d'antany (como per cert, tant advertiren Young i Hassemer). Els grans pilar d'una cultura democràtica estan sent soscavats, inclús amb preses. Si es mira el que està passant amb les polítiques públiques a Espanya, per exemple, sembla acomplir-se el vaticini d'una reorganització hegemònica i restrictiva del capital (v. Pilar Calveiro) que, en realitat, es verifica a escala planetària encara que a vegades només percebem les imatges locals. El panorama, como hem escrit en un altre lloc, és vertaderament alarmant. Crims d'Estat, crims corporatius, matances, desastres mediambientals, moviments forçosos de persones (desplaçats...), corrupció, privatització de les intervencions armades, assassinats selectius per tropes d'elit, criminalització de pobles originaris i ètnies natives, de moviments socials, morts de milers d'infants diàriament per malnutrició, accés restringit a medicaments i expansió de malalties curables, pobresa, pauperització, declaracions de responsables polítics que generen pànic econòmic, pèrdua de habitatges, suïcidis deguts a les mesures d'"ajust", reducció de drets laborals, desallotjaments, tortures, privació estructural de l'accés a béns i drets bàsics, comerç legal i ilegal d'armes, guerres "preventives", milers de morts intentant creuar fronteres cap a Europa en les últimes dues dècades....

Novament, la categoria de la "violència estructural" esdevé necessària en el present. Cada cop més percebem com anem passant de l'antiga categoria de la "raó d'Estat" a la tardo-moderna de la "raó de mercat". En aquesta situació, ja no semblen necessaris els anteriors "cops d'Estat" quan avui poden produir-se "cops de Mercat" que anomenen i canvien autoritats polítiques, dicten mesures econòmiques i, per tant, afecten a la vida concreta i quotidiana de milions d'éssers humans. I qui són els "mercats", quina cara tenen? Malgrat

per definició la penombra i la falta de transparència envolten dit concepte –dons el capital actua emparat en la seva ocultació-, hi ha importants firmes de serveis financers que “qualifiquen” cada dia als països, al seu deute públic i privat, a les seves regions i autonomies, al seu sistema bancari i financer... Algunes es diuen Lehman Brothers, Goldman Sachs, Merrill Lynch, Fitch, Moody's i Standard & Poor's, i són qui marquen el diktat d'aquesta insaciable modernitat tardana.

Convé recordar amb Madrid que “si històricament la ‘raó d'Estat’ havia servit per a justificar actuacions excepcionals en nom del bé superior que representava l'Estat, ara s'extén una ‘raó sistèmica’ de la que formen part les corporacions transnacionals. Aquesta raó sistèmica s'expressaria, com si d'un Oracle es tractés, mitjançant els mercats de valors i tindria com a oficiants a alguns organismes internacionals i agències de qualificació” (v. *El libro de los derechos* 2013: 202). Resulta evident que la relaxació en les obligacions, en els deures que aquestes corporacions haurien de complir per tal de no buidar de contingut la seva cara oposada (els drets de la ciutadania), s'han accentuat notablement amb tots els processos de desregulació que han sigut contemporanis en el procés últim d'esmentat buidatge, denomina el procés de “privatització dels drets”, és a dir, el traspàs del poder de determinar el contingut dels mateixos a empreses privades. Resulta així cada cop més evident que moltes categories de drets que fins no fa gaire temps havien de ser “exigibles” a l'Estat (dret a la salut pública, educació pública, jubilacions...), fa temps que han estat transferits com a “productes” (a la medicina privada, l'educació privada, les jubilacions bancaries privades...) que sols podran ser comprats (ja no “exercits”) pels que disposin de capital per fer-ho. I com es veu, fins i tot el llenguatge mateix ha sigut modificat dons, en efecte, com indica Ferrajoli, el lèxic que empra l'economia és absolutament estrany i diferent al que podem voler seguir fent servir des d'una òrbita, per exemple, jurídica.

Pocs dubtes semblen tenir cabuda pel que fa a que estem governats per uns poder que, combinant les esferes d'allò públic, allò privat i tota la gama de grisos que entre ambdós extrems tenen lloc a l'aixopluc de la globalització econòmica, realitzen equacions veritablement *criminals*. La perversa simbiosi que, per exemple a Espanya, representa el tràfic de diner estatal per “rescatar” a una Banca que inverteix cada cop més en el negoci de la producció i tràfic d'armes, al temps que ha dut a terme una política de desnonaments dels habitatges de centenars de milers de famílies, representa tan sols un d'aquells exemples de govern de l'economia per sobre del llenguatge i pràctica de la política, dels drets, de les necessitats. Fins quan i fins on avançarà aquesta retòrica econòmica-política-militar?

No obstant, també creixen les mobilitzacions populars, les protestes socials de diversos sectors d'una població cansada de l'espoli sistemàtic. Però en tal sentit, no hi ha lloc per a la ingenuïtat per als greus moments que vivim i els que venen. Sabem que el sistema penal (i si ho creuen precis, també els agents econòmics, laborals i fins i tot les unitats militars), estaran disposades a reprimir tals manifestacions de rebuig (les autoritats espanyoles ja estan preparant tot un autèntic “arsenal” de mesures sancionadores davant el descontent imparable). Però si, de veritat, es vol revaluar el sistema democràtic d'autèntica sobirania popular i prendre's seriosament l'imperatiu categòric *adornia* posant en marxa l'accionar de la memòria –també per el present “orientant el nostre pensament i acció per evitar la repetició de la barbàrie”- abans o després la resistència serà oposada (ja ho està sent) davant les atrocitats dels crims dels Estats i dels Mercats. Semblants polítiques, autènticament

criminals, acabaran xocant irreversiblement contra poblacions senceres. En aquest sentit, anunciem també la recent aparició d'una obra colectiva que des de l'Observatori del Sistema penal i els Drets humans acaba de ser publicada per la Editorial Anthropos de Barcelona, sota el títol, precisament, de *Los delitos de los Estados, de los Mercados y el Daño social. Debates en Criminología Crítica y Sociología jurídico penal*.

3. Vull agrair molt especialment el treball realitzat pel nostre Redactor, Alejandro Forero per a que el present número hagi sigut editat, així com a tot l'equip de l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona per la seva dedicació a l'elaboració del present número de *CPyP*. El treball de traducció de diversos textos constitueix una tasca de constant atenció en aquesta publicació amb el fi d'incorporar al nostre àmbit cultural treballs i investigacions que provenen d'altres terrenys contribuint així al necessari enriquiment de les reflexions i visions dels problemes que ens afecten.

Esperem continuar amb la mateixa decisió i energia amb la que vam començar- El proper número, del qual ja ha estat anunciat el *call for papers*, en atenció a la monogràfica temàtica del *Dany social: les seves causes i les seves víctimes*, configura ja un nou horitzó de treball. Les contribucions dels lectors i dels eventual autors li donaran cos. Per tot l'esmentat anteriorment, malgrat als temps i les tendències actuals, o precisament com a conseqüència dels mateixos, el pensament i la *praxis* crítica en el camp de las polítiques restrictives i punitives, constitueix un reclam que roman inalterable. Per això, i per tal d'evitar qualsevol temptació de paràlisi en aquest sentit, insistim en convocar a una resistència político-cultural reclamada per la Teoria Crítica , la crida de la qual continua absolutament vigent.

Iñaki Rivera Beiras
(Barcelona, març de 2014)